

«Mr. Isaacs has been very good to us, and we owe him money».

«Money, mother?» She cried, «What does money matter?»

«Love is more than money» (O.Wild)

Перепитування може вживатися для вираження різних емоцій, для уточнення інформації та для заповнення комунікативної паузи.

Наведемо приклад:

— Yes. I am here under false pretences. My name isn't Thurston.

— *No?*

— No. I'd better who I am, hadn't I? (Waugh: 287)

Один із співрозмовників дає можливість висловитися іншому, а для того, щоб бути дипломатичним додає перепит і заповнює комунікативну паузу.

Зазначимо, що міжнародна комунікація — це важливий процес, який допомагає нам не тільки розуміти один одного, але і вирішувати справи. І від нашого вміння спілкування володіючи необхідними лінгвістичними засобами залежить успішність нашої справи.

Комунікативний лідер у міжнародній комунікації повинен уміти користуватися різними комунікативними засобами для вирішення завдань. Якщо комунікативний лідер буде вживати перепитування в міжнародній комунікації, це допоможе йому покращити свій комунікативний рівень, стати дипломатичним, що допоможе йому реалізувати різні проекти.

## Література

1. Павленко А. Ф. Маркетинг. — К.: КНЕУ, 2008. — 600 с.
2. Мартиненко М.М. Основи менеджменту. — К.: Каравела, 2008. — 496 с.
3. Старостіна А.О. Маркетинг. — К.: Знання, 2009. — 1070 с.
4. Сухих С.А. Особистісні аспекти мовленнєвого дискурсу. Сочі. — Краснодар, 1996. — С. 14.

Баклаженко Ю.В.

кандидат педагогічних наук

старший викладач кафедри англійської мови гуманітарного спрямування №3

Національного технічного університету України

«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

## ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОЇ ІНСТРУКЦІЇ У КОНТЕКСТІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

***Анотація.** Стаття торкається проблеми жанрових особливостей англійської інструкції з позиції навчання іноземних мов. Жанровий аналіз дозволяє зрозуміти організацію тексту, функціонування мовних одиниць у ньому та створити алгоритм побудови тексту у певному жанрі. Жанр інструкції визначається як тип текстів, метою яких є надання вказівок відносно реалізації певної дії. Автором розглядаються структурні, функціонально-стилістичні, комунікативні та власне лінгвістичні особливості жанру англійської інструкції. Звертається увага на відмінності у написанні англійської та української інструкції.*

**Ключові слова:** англійська інструкція, жанровий аналіз, навчання англійської мови спеціальних цілей.

**Abstract.** *The article deals with the problem of genre features of the English instruction from the perspective of the language teaching. Genre analysis allows understanding of text organization, the functioning of language means in the text as well as development of an algorithm for text creation in a certain genre. The genre of an instruction is defined as a type of texts created with an aim to give instructions on some way of doing things. The author describes structural, functional and stylistic, communicative and linguistic features of the English instruction. The attention is paid to the differences between the English and Ukrainian instructions.*

**Key words:** *the English instruction, genre analysis, ESP.*

Із початку євроінтеграційних процесів в освіті України відбуваються зміни, покликані гармонізувати освітні системи України та Європи. Одним із головних напрямків такого процесу є забезпечення якісної англомовної освіти, зокрема, і англомовної освіти зі спеціальності. Університети забезпечують викладання професійно орієнтованої англійської мови, однак через те, що кожна спеціальність має свою предметну площину та особливості, існує потреба у проведенні досліджень, присвячених навчанню ESP (English for specific purposes) та засобам підвищення ефективності викладання.

З позиції концепції мови для спеціальних потреб основи жанрового аналізу почали розроблятися в середині 80-х років минулого сторіччя [2:62]. Із дидактичною метою цією проблемою займалися Т. Dudley-Evans [4], А. Hopkins [5]. На думку дослідників, саме жанровий аналіз дає змогу зрозуміти організацію тексту, функціонування мовних одиниць у ньому та створити алгоритм побудови тексту у певному жанрі.

Жанр інструкції завдячує своїм стрімким розвитком і поширенню швидкій зміні технологічних досягнень та технологічного наповнення в останні десятиліття. Поява та невинна зміна поколінь технічних приладів і пристроїв вимагають укладання описів та керівництв з їхньої експлуатації, і водночас, розширюють аудиторію читачів інструкцій, якими стають все більше людей, не пов'язаних зі сферою технологій та розробок. У таких умовах були сформовані жанрові особливості текстів інструкцій, які були детально досліджені С. Канащук [1], Л. Рехтіним [2], І. Моквою-Тарновською [3], М. Писаренко тощо.

Підготовка фахівців із технічних галузей наук вимагає розвитку у них англомовної комунікативної компетентності у читанні та написанні професійно орієнтованих текстів, чинне місце серед яких посідає саме інструкція. Зокрема, аналіз вимог роботодавців до системних аналітиків виявив, що фахівці цього напрямку повинні вміти підтримувати та розробляти комп'ютерні системи, що передбачає, зокрема, і вміння надавати інструкції щодо їхнього ефективного застосування іншим спеціалістам. Саме тому дослідження жанру інструкції, її жанрово-лінгвістичних особливостей є актуальним не лише для філологів, а й для методистів і викладачів іноземних мов.

Мовленнєвий жанр інструкції визначається як тип текстів, **метою** яких є надання вказівок відносно реалізації певної дії. До жанру інструкції Л. Рехтін відносить тексти типу «інструкція», «посібник з експлуатації», «правила»,

«пам'ятка» [2:21]. Виділення мовленнєвого жанру інструкції передбачає також наявність ситуації інструктажу та відповідної мовленнєвої дії. План змісту текстів може варіювати, тому виділення окремих текстів у жанр інструкції доцільно здійснювати на підставі аналізу мети тексту, яка передбачає надання інструкції.

С. Канащук було виділено особливості текстів жанру інструкції в аспектах форми і структури, функціонально-стилістичної специфіки та комунікативних особливостей [1].

За **формою** інструкції можуть мати вигляд традиційних друкованих текстів, а також набувати новітніх електронних форм, як-то: елементів програмного забезпечення, електронних текстів, медіаматеріалів тощо. Традиційно, **структурні** особливості інструкції включають:

- розподіл тексту на тематичні блоки (наприклад, «технічні характеристики», «початок роботи з приладом», «функції приладу» тощо);
- логічну організацію тексту для спрощення сприйняття та розуміння.

Серед **функціонально-стилістичних** характеристик можна виділити такі:

- мінімізація використання складних структур, термінів та професійного жаргону [3: 72–74];

- заміна термінологічних конструкцій метафоричними номінаціями, які зрозумілі неспеціалісту;

- зниження інформаційної навантаженості за рахунок створення термінологічних словників тощо [1: 26].

**Комунікативні** особливості текстів сучасних інструкцій передбачають:

- використання рекомендацій у якості основної форми комунікації (e.g. *Please see the paragraph dedicated to data transfer. For cleaning the instrument, use a soft dry cloth*);

- використання заборонних конструкцій з максимальною кількістю модальних градацій у залежності від ступеня небезпеки (e.g. *Never use a wet cloth, solvents or water. Do not bend the contacts. Avoid shaking the device, particularly in the loading mode*).

- вербальне розмежування цільової аудиторії (наприклад, вказівка «Версія для IT-спеціалістів», «Для початківців»).

У ракурсі власне **лінгвістичних** особливостей на підставі аналізу текстів інструкцій нами було виявлено наступне:

1) використання розповідних речень (в описовій частині) та імперативних речень (у спонукальній частині), наприклад:

*TH230 is a powerful and easy to use laser printer.*

*Insert five size AA Alkaline batteries or connect the instrument via the adapter.*

2) використання інфінітива:

*To adjust brightness of the screen manually, go to Settings and choose Brightness option.*

3) використання умовних речень:

*If you hold the button pressed for 2 seconds, an audible signal is emitted.*

4) використання підрядних речень часу:

*Press the "Start" key until the item appears.*

5) використання пасивного стану дієслова:

*The menu items are listed in the following order.*

6) вживання таких слів, як *first, then, before, after* для позначення послідовності дій:

*First, make sure the mouse and keyboard are connected.*

*Unplug and then plug in the connectors.*

*Before starting the printing, set the proper margins in the menu.*

7) використання віддієслівних іменників (*selecting, scrolling, adjusting etc*).

Важливим для навчання написання інструкцій є також врахування відмінностей між англійськими та українськими текстами цього жанру. Зіставний аналіз Л. Рехтіна [2: 163–166] російсько-англійських інструкцій, окремі результати якого вважаємо доцільним перенести і на українську мову, дозволив встановити такі відмінності:

— заміна аналітичного інфінітива на простий інфінітив або імператив (*варто перевірити* — *check, be sure, ensure*);

— фіксований порядок слів в англійських реченнях і нефіксований порядок слів в українській мові;

— універсальною рисою є стандартизація на рівні композиції;

— інструкція українською мовою носить більш виражений імперативний характер.

Розглянуті вище жанрові особливості текстів інструкцій мають важливе значення для виділення навичок та вмінь, граматичного та лексичного мінімумів для навчання студентів читання та письма англійських інструкцій.

## Література

1. Канащук С.А. Структурные, стилистические и коммуникативные особенности текстов дискурса инструкций на современном этапе развития / С.А. Канащук // Язык и культура. — 2011. — №4 (16). — С. 21–30.

2. Корнейко І.В. Теорія жанру: теоретичні та прикладні аспекти : [монографія] / І.В. Корнейко, О.Б. Петрова, Н.О. Попова. — Харків: Друкарня Мадрид, 2014. — 127 с.

3. Рехтин Л.В. Речевой жанр инструкции: полевая организация: дис. ... канд. фил. наук: 10.02.19 / Рехтин Лев Викторович. — Горно-Алтайск, 2005. — 192 с.

4. Dudley-Evans T. Introduction to genre analysis and ESP / T. Dudley-Evans // ELR Journal. — 1987. — 1. — p. 1–9.

5. Hopkins A., Dudley-Evans T.A. Genre-based investigation of the discussions sections in articles and dissertation / Hopkins A., Dudley-Evans T. // English for Specific Purposes. — 1988. — 7 (2). — p. 113–122.

6. Mokwa-Tarnowska I. Teaching Technical Writing in English in a Traditional Classroom Setting and in Online Courses [Електронний Ресурс] / Iwona Mokwa-Tarnowska // SPNJO Politechnika Gdanska. — p. 144–148. Режим доступу: <http://spnjo.polsl.pl/konferencja/materialy/referaty/mokwa-tarnowska.pdf>